

Jaume Vidal

49 Setmana Internacional de Cine.

Entre els dies 22 i 30 d'octubre se celebrà la 49ena Setmana Internacional de Cine de Valladolid. Un certamen que, sense cap dubte, es pot considerar com uns dels millors festivals de classe B (els de sèrie A son Cannes, Berlín, Venècia i Sant Sebastià).

Aquesta consolidació, en bona part, es deu al seu director Fernando Lara, que molts el recordam crític de cinema de la revista *Triunfo*, i també a un grup d'excel·lents col·laboradors que li fan costat.

Naturalment, també hi ha algunes deficiències, com per exemple passis en VHS (això sí, informats abans de la sessió, amb l'opció de recuperar els diners de l'entrada) i força projeccions en format DVD. Crec que un festival d'aquesta categoria ha de projectar totes les seves propostes cinematogràfiques en cel·luloide.

La programació es divideix en seccions diferents. Descriuré les parts en què consisteix cada secció i, al mateix temps, comentaré, més be faré una pinzellada, d'algunes propostes que he vist de cada apartat.

La secció oficial

Hi participaren vint-i-dues pel·lícules, cinc fora de concurs. Malgrat que el predomini de les produccions fos europea, també hi va haver cinematografies representatives de Llatinoamèrica i Àsia.

Bin -Jip (2004), de Kim Ki-Duk. Cinema en estat pur, impera la imatge. Pràcticament els protagonistes no parlen. És la història de dos personatges solitaris, un indigent i una dona maltractada, que es troben en llocs també solitaris. Un prodigi d'imaginació la idea de convertir com una mena d'ombra fantasmal el personatge, cal dir, per altra part, no massa ben aconseguida.

María querida (2004), de José Luis García Sánchez. No em despertà cap interès. Pel·lícula plana a pesar de ser el guionista Rafael Azcona. Cal ressaltar la interpretació de Pilar Bardem en el paper de María Zambrano.

2046 (2004), de Wong Kar-Wai. Som un admirador de l'autor de *In the mood for love*. Malauradament només he vist aquest film, estic intentant veure la filmografia anterior, ja que les notícies que en tenc són excel·lents. Sobre *2046* vull dir que és una repetició de *In the mood*

for love: mateixos postulats, mateixa planificació, mateixos enquadraments, etc.

Country of my skull (2003), de John Boorman. Típic producte "pseudoprogram" consumista. En tot cas, s'ha de destacar la interpretació, sempre atractiva, de Juliette Binoche i del consistent Samuel L. Jackson

Chemins de Traverse (2004), de Manuel Poirier. Remake de *Carreteras secundarias* d'Emilio Martínez-Lázaro. Està basada en la novel·la homònima d'Ignacio Martínez de Pisón. No aporta res de nou, a part de recrear un nou marc geogràfic (La Bretanya) i desenvolupar la història a l'època actual. Destaca, com sempre, la interpretació de Sergi López.

The Manchurian Candidate (2004), de Jonathan Demme. Sempre he pensat que aquest director està sobrevalorat. Fa anys, bastants, em va interessar *Algo salvaje*; des de llavors ha passat molt de temps i tal vegada una nova revisió em decebria, com em va passar quan, fa poc, vaig veure per segona vegada *El silencio de los corderos*. De *The Manchurian Candidate* només puc dir que em pareix una enorme estúpida. Pensar que, al segle XXI, per ma-

Politiki Kouzina.

nipular el president dels EEUU, per part de les multinacionals, han de ficar-li un xip al cervell, és no veure la realitat dos pams enfora. A més, que el futur president mati en ple dia, a un llac, un dels seus rivals és d'una tal innocència per part del guionista que no ho puc arribar entendre. Remet a *Silver City*, de John Sayles pels que vulguin veure una pel·lícula que tracta del tema de la manipulació política.

Eleni (2004), de Theo Angelopoulos. He de reconèixer que som més subjectiu del normal amb aquest director. En la meua llista personal, Angelopoulos es troba entre els tres primers directors del cinema actual. *Eleni* forma part d'una nova trilogia, dedicada a reflexionar sobre la història de Grècia durant el segle XX. Aquesta primera remesa abraça des de 1921 fins al termini de la guerra ci-

Amos Gitai.

vil grega. En mans de Angelopoulos, el discurs és una esplèndida lliçó de història, vehiculada a través d'eficaços plans seqüència i complicats tràvelings. A més, tot acompanyat d'una emotiva música d'Eleni Karaindrou.

Punto de encuentro

Disset pel·lícules i diferents curtsmetratges. Aquesta secció agrupa pel·lícules de ficció, que tenen una certa importància per la seva temàtica o estilística. És una competició paral·lela a l'oficial, a la qual, mitjançant els vots del públic, es dona un premi per a llargmetratges i un altre per a curtsmetratges.

Visions of Europe (2004). La proposta és oferir una imatge del conjunt de la Comunitat Europea a través de vint-i-cinc directors, com Jan Troell, Peter Greenaway o Aki Kaurismäki, un per cada país. Destacaria les obres presentades per Irlanda, Hongria, Portugal, Polònia i França. La idea prové de la productora danesa Zentropa Entertainments7, de la qual n'és membre l'*enfant terrible* Lars Von Trier. Cada autor tenia cinc minuts com a màxim per realitzar el curtsmetratge, i l'acció havia de passar en el present o en el futur immediat. A partir, d'aquí la llibertat era total.

Kavir-e marg (2004), d'Esmael Barari. A part dels directors més o menys coneguts, com ara Kiarostami, Panahi, Majidi, tenia molt d'interès en conèixer aquest desconegut per mi director iranià. El tema de la pel·lícula és l'intent de segrestar un nin per matar-lo, ja que ha estat testimoni ocular d'un assassinat. Tan sols dir que en el moments més dramàtics, la sala reia i, bastant. Amb això, està tot dit.

Politiki Kouzina (2003), de Tassos Boulmetis. Excel·lent metàfora culinària. És un relat sobre les dramàtiques conseqüències de l'exili d'una família grega, expulsada de Turquia als anys seixanta. Llàstima que el director, en massa moments, es perdi en aspectes anecdòtics (a vegades quasi frega la vulgaritat) i no tracti amb més profunditat els traumes de la infantesa, l'educació i l'exili. A tots ens agradaria haver tengut un padrí com Vassilis. Una pel·lícula que es mereix veure.

El cinema és sobretot un llenguatge, el suport o el format és una qüestió secundària, allò veritablement important és el que es diu i com es diu. Les tres pel·lícules que citaré a continuació, foren rodades en suport digital i després transferides a 35mm, un forma de rodar cada vegada més habitual, és per això que em detendré una mica en comentar-les.

Habana, habana (2004), d'Alberto Arvelo. Rodada amb una Sony 101. Filmar en càmeres de petita mida dona molta llibertat de moviment, permet treballar amb poc personal i passar despercebuts els rodatges pel carrer, ja que no s'han de transportar grans aparells, com ara càmeres, tripodes, focus, grues, etc. Tot i tractar-se d'una pel·lícula de ficció, hi ha força elements documentalistes. Arvelo fa un panoràmica de l'esperit existencial cubà. El guió està basat en un conte espanyol del segle XVII, titulat *El forastero*. Pel·lícula plena de bones intencions, però queda coixa al no saber jugar el final de la història.

Dopo mezzanotte (2003), de Davide Ferrario. La proposta ar-

Ricardo Darín.

Pilar Bardem.

gumena de Ferrario és molt coneguda: triangle amorós (Hi ha una cita obligada, *Jules et Jim*, de François Truffaut) entre un lladre de cotxes (Angelo), una empleada que ven hamburgueses (Amanda) i un vigilant nocturn (Martino). Martino treballa a un museu, el museu de Cinema de Torí, i es passa tots els vespres veient pel·lícules clàssiques, hi ha moments que el seu *modus vivendi* remet a *El fantasma de la òpera*, un món de màgia que, en definitiva, és un homenatge al cine mut. De dia, capta imatges amb una càmera de 9 mm. per després muntar el seu món ideal. La vida se li complicarà, quan entrin a escena els altres dos personatges. La idea de Ferrario, la història podria funcionar perfectament, però queda malparada al no haver-hi consistència en el guió, millor dit, aquest simplement no existeix (el director mateix va confessar que havia treballat sense), i a partir dels quaranta minuts la cosa funciona a cop de *calçador*. Una llàstima. I és que en el cine, El guió ho és tot, amb això no vull dir que el guió sigui una cosa fèrria, i que, a vegades, no s'hagi de modificar i ajustar-se a la realitat.

10 on Ten (2004), d'Abbas Kiarostami. Incisió de bisturi al cinema de Kiarostami. Filmada amb una petita càmera digital. Pràcticament tot el discurs filmic transcorre dins un tot-tottereny, en què hi és present en primera pla el director iranià. Mentre Kiarostami condueix pels llocs on va filmar *El sabor de las cerezas*, ens explica la seva concepció del cinema en deu lliçons. Des de l'elaboració del guió fins al muntatge final. Tota una lliçó de cine. Evidentment, Kiarostami es revela com un gran defensor d'utilitzar les càmeres digitals. Podem veure com gràcies al seu volum es mou amb gran llibertat pels llocs on enregistra els seus documentals. Present, tant de bo m'equivocui, que aquesta pel·lícula no és projectarà als cinemes de Palma, el perquè es obvi.

Tiempo de Historia

Vint-i-dues pel·lícules a concurs (tres fora) i dos curtsmetratges. *Tiempo de Historia* és una secció on el documental és el protagonista. Any rere any, el documental pren força i es consolida com a

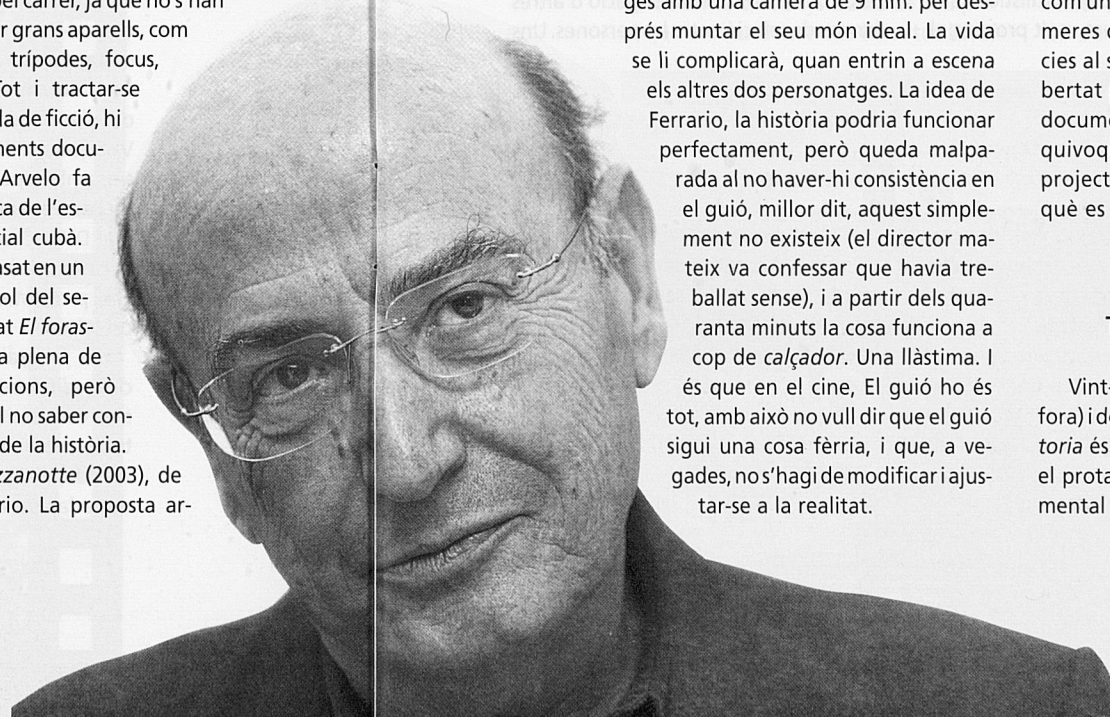
gènere, tant en l'Estat espanyol com a la resta del món.

Las cajas españolas (2004), d'Alberto Porlan. Vaig sortir molt satisfet d'aquest documental. És el primer treball com a director d'Alberto Porlan, escriptor i investigador. La proposta cinematogràfica de Porlan fou realitzar un homenatge a les persones que formaren part de la Junta para la Defensa del Tesoro Artístico, durant la Guerra Civil. És un documental que lliga imatges d'arxiu amb imatges actuals rodades amb actors. Això crea una obra sense interrupcions, en què resulta difícil distingir el que és ficció i el que és material original. És com si una càmera hagués seguit fets. No hi ha entrevistes, ni pla-contraplà, ni *zooms*, ni moviments de càmera que no siguin a mà. Fins i tot els actors no actuen, pràcticament. Tot això confereix una sensació de veritat, més que de realisme, al documental.

Cicles dedicats

Amos Gitai

Onze documentals i onze pel·lícules de ficció formaren el cicle dedicat a un

Theo Angelopoulos.

dels realitzadors més radicals i importants del cinema israelià actual. Amos Gitai és un director gairebé desconegut a l'Estat espanyol. SEMINCI va publicar un llibre sobre la seva obra, *Exilios y territorios. El cine de Amos Gitai*, escrit per Serge Toubiana, director de la cinemateca francesa. Divisa, aprofitant l'esdeveniment, juntament amb La setmana internacional de cine de Valladolid, ha editat un pack de quatre pel·lícules, en format digital: *Kadosh* (1999); *Kippur* (2000); *Kedma* (2002) i *Alila* (2003).

Imanol Uribe

Retrospectiva dedicada al director basc Imanol Uribe. Se'n va poder veure tota l'obra. El director de fotografia Javier Aguirresarobe, premi nacional de Cinematografia i responsable de la fotografia d'algunes obres de Uribe, és l'autor d'un llibre *Luces y sombras en el cine de Imanol Uribe*, també editat per la SEMINCI.

Les retrospectives són unes de les programacions més atractives del festival. Solen estar dedicades a autors consagrats, als vertaders mestres. Gràcies a elles, he pogut reveure i recuperar per primer cop l'obra de Murnau, Lang, Visconti, Renoir, Wilder, Browning... No obstant això, a Valladolid aquesta secció sempre m'ha estat adversa, no he tengut sort en la selecció, ja que Imanol Uribe, aquest any, i Eric Rohmer, fa quatre anys, no són precisament autors que m'entusiasmin. El primer, perquè crec que les seves propostes, encara que interessants, no tenen la categoria suficient per a una retrospectiva i, pel que fa a Rohmer, sense posar en dubte la

bona feina que fa, sempre m'ha semblat un autor avorrit, amb un discurs catòlic i dretà, molt pedant, un cine molt literari i, conseqüentment, anticinematogràfic. Un cinema apropiat pels fills de papà que juguen a ser d'esquerres.

Cinema xinès (6a generació)

1. Quan es parla de la primera generació del cinema xinès es fa referència als cineastes que realitzaren el seu primer llargmetratge entre 1913 i 1932. Les seves obres no estaven gaire allunyades dels diferents gèneres que es rodaven a l'occident: cinema negre, fantàstic, *western*.

2. La segona generació aniria, des de 1933 a 1949, és una generació més realista i progressista i que camina al costat de la revolució de Mao Zedong.

3. De 1950 a 1966, la tercera generació, inscrita dins la revolució maoista. Es caracteritza per un cinema de propaganda que assumeix els postulats del realisme socialista.

4. De 1976 a 1982 inclou un període d'inactivitat forçada, imposada per la Revolució Cultural.

5. La cinquena generació està formada pels cineastes diplomats per l'Escola de Cine de Pequín el 1982, amb propostes que circulen pels festivals. Són autors com Zhang Yimou i Chen Kaige.

6. Arribam així als anys noranta, la denominada sisena generació. Són directors independents que, a vegades, veuen els seus discurs prohibit per les autoritats, autors que indaguen en la realitat quotidiana, en els problemes de la nova política econòmica del país. Estilísticament utilitzen una escriptura molt propera al

documental, són directors preocupats pel futur del seu país. Huo Jianqi, Feng Xiaogang, Li Xin, Wu Bing, Guan Hu, Xu Jinglei (*Concha de plata* a la millor directora a Sant Sebastià 2004, per *Letter from a Unknown Woman*), Ma Xiaoying, Zhang Yuan Zhangn. Tots ells, amb un títol realitzat entre 2000 i 2003, han estat presents a Valladolid.

País convidat: Suïssa

Anys abans havien arribat a la SEMINCI països com Polònia i Bèlgica. Aquest any fou la immaculada Suïssa l'elegida pels organitzadors. El festival també edita un llibre on queden reflectides les característiques més significatives del cinema suís.

Suïssa no és només muntanyes, vaques pasturant, llacs transparents, bancs, rellotges i xocolates (Hitchcock va estereotipar a *Agente secreto* aquesta preferència pel dolç). El país no té sols bells paisatges i aspectes dolços, hi ha una altra realitat més dura, problemes en la política d'immigració, l'asil i la neutralitat i els cineastes en són conscients d'aquestes problemes. S'han vist tres excel·lents pel·lícules sobre els refugiats: *La barca està plena* (1981), *Viajes a la Esperanza* (1990) i *Más allá de la frontera* (2002).

Per suposat que també es fa un altre tipus de cinema, *Après la réconciliation* (2000), de Anne-Marie Miéville, és una pel·lícula que no té res a veure amb els problemes abans exposats. És un cinema intimista, que tracta dels problemes de la comunicació, de la recerca de l'amor i la investigació d'altres formes de relació entre les persones. Uns

Eleni.

dels actors que protagonitza aquesta pel·lícula és Jean-Luc Godard.

Docs in Europe

És un programa dissenyat per la coordinadora europea de festivals de cine, per recolzar la difusió dels documentals. Va ser representada per cinc llargmetratges i cinc curts. Clàssics i de producció recent, que pertanyien a Àustria, Espanya, Irlanda, Luxemburg i la República de Txèquia.

Escoles de cinema: VGIK (Moscou)

Vuitanta-cinc anys acaba de complir el que avui es denomina l'Institut Esta-

tal de Cine de la Federació Russa (VGIK), la primera escola de cine del món, per on han passat els grans mestres de la història de cinema. El festival ha pogut programar disset treballs de pràctiques de diferents autors, treballs produïts entre 1958 i 2002.

Un dels films més interessants fou *Los asesinos* (1958), treball de final de curs d'Andrej Tarkovskij, sobre la narració homònima d'Ernst Hemingway. Tarkovskij filma el relat l'escriptor nord-americà quasi bé línia a línia, (el conte no supera les vint pàgines) utilitzant l'escriptura adient al llenguatge cinematogràfic. Robert Siodmak va realitzar l'any 1946 una versió molt aconseguida, però a partir de la mort del protagonista *El suec* (tant el llibre com la versió de Tarkovskij no queda clar si el maten) la pel·lícula deu més a la imaginació dels guionistes Anthony Veiller i John Huston que a l'autor mateix de la història.

PALMARÈS 2004

Espiga de oro:

Hierro 3, de Kim Ki-duk

Espiga de plata:

Domicilio privada,
de Saverio Costanzo

Premi especial del jurat:

En tus manos, de Annette K. Olesen

Millor actriu:

Pilar Bardem, per *María querida*

Millor actor:

Ricardo Darín,
per *Luna de Avellaneda*

Millor fotografia:

Christopher Doyle,
Lai Yiu Fai i Kwan Pun Leung,
per *2046*

Las cajas españolas.

